

Veel slechtziende en blinde mensen ervaren problemen met de toegankelijkheid van verkiezingen. Zo'n 40% van de deelnemers aan een onderzoek van Kennis Over Zien vond de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 niet toegankelijk. Uit het onderzoek komen enkele duidelijke verbeterpunten naar voren.

Het onderzoek

Slechtziende en blinde mensen ervaren zelfstandig stemmen als een belangrijke invulling van hun gelijkwaardige positie in onze samenleving. De realiteit is echter dat veel van hen problemen ervaren met de toegankelijkheid van de verkiezingen. Kennis Over Zien heeft kort na de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 een onderzoek uitgevoerd om de ervaren toegankelijkheid in kaart te brengen. Het ging om een vragenlijstonderzoek onder 218 slechtziende en blinde stemgerechtigden. Vijf deelnemers gaven aan niet te hebben gestemd.

Wijze van stemmen

Van de 213 mensen uit het onderzoek die in 2021 wel hebben gestemd, hebben er 28 (13%) iemand gemachtigd om hun stem uit te brengen, 151 (71%) hebben in het stembureau gestemd, en 34 (16%) via briefpost. Gevraagd naar de meest gewenste stemmethode, komt de (nu niet bestaande) optie om digitaal te stemmen op de eerste plaats, gevolgd door het stembureau, briefpoststemmen en stemmen via een machtiging. In termen van zelfstandigheid scoort briefpoststemmen beter dan het stembureau. Dat heeft mogelijk te maken met het thuis kunnen gebruiken van hulpmiddelen die niet beschikbaar zijn in het stembureau, zoals een beeldschermloep. Ook hoeft de stemgerechtigde dan niet de gang naar een mogelijk moeilijk toegankelijk stembureau te maken, een reis die soms ook veel moeite en energie kost.

Toegankelijkheid van de verkiezingen

Een substantieel deel van de participanten aan het onderzoek (20%) geeft aan niet zelfstandig het stembureau te kunnen bereiken. 71% zegt zelfstandig hun stem te hebben uitgebracht met briefpoststemmen, terwijl 44% dat zonder hulp heeft gedaan in het stembureau. 42% geeft aan de verkiezingen 'niet' of 'helemaal niet' toegankelijk te vinden, 16% is 'neutraal', en zo'n 43% vindt de verkiezingen 'wel' of 'helemaal' toegankelijk. Met name de stempas (45%) en de kandidatenlijst (60%) worden als ontoegankelijk ervaren. Over het algemeen zijn de Tweede Kamerverkiezingen in 2021 als even toegankelijk ervaren als die van 2017.

Gebruikte hulpmiddelen

Met name de beeldschermloep en de leesloep zijn populaire hulpmiddelen bij briefpoststemmen. In het stembureau waren dit vooral de Soundbox en Stemmal, meestal in combinatie. Alle gebruikte hulpmiddelen scoren wat betreft toereikendheid boven neutraal. Sommige deelnemers – die in het stembureau geen hulpmiddel hebben gebruikt – rapporteren dat ze geen idee hebben of ze op de juiste kandidaat hebben gestemd. Zij hadden vooraf thuis de kandidatenlijst met een beeldschermloep bestudeerd om erachter te komen waar de beoogde kandidaat ongeveer op het stembiljet staat.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid van het stembureau

Tot op heden lag de focus in verbeteracties op de toegankelijkheid van het stembureau zelf. Maar uit het onderzoek blijkt dat een substantieel deel van de slechtzinnende en blinde mensen het stembureau niet eens zelfstandig kan bereiken. Daarnaast zijn er verbeteringen mogelijk wat betreft de behulpzaamheid, bekwaamheid en kennis van de medewerkers van het stembureau, onder meer als het gaat om het gebruik van hulpmiddelen en het wel of niet verlenen van hulp in het stemhokje. Medewerkers weten soms niet wat kan of (wettelijk) mag.

Conclusies

Het onderzoek onderstreept de noodzaak het bestaande proces van stemmen toegankelijker te maken, bijvoorbeeld wat betreft beschikbaarheid en bruikbaarheid van (hulp)middelen, bereikbaarheid en toegankelijkheid van het stembureau en ondersteuning door stembureau medewerkers. Om de verkiezingen écht inclusief te maken, zijn bovendien vernieuwingen in het verkiezingsproces nodig. Het doen van experimenten is dan ook essentieel.

Het Onderzoek Toegankelijk Stemmen is uitgevoerd in opdracht van Kennis Over Zien. Daarin werken Bartiméus, Koninklijke Visio, Robert Coppes Stichting, Oogvereniging en MaculaVereniging samen aan het ontwikkelen en delen van kennis over visuele beperkingen. Het volledige onderzoeksrapport is te vinden op www.kennisoverzien.nl.